

Schulcz Patrik

„Soha nem adtam reményt, viszont soha nem is vettem el”

Tudósítás Krasznahorkai László barcelonai estjéről

A barcelonai CCCB (Centre de Cultura Contemporània de Barcelona) falai között február végén történelmi jelentőségű szellemi utazásnak lehettek tanúi az érdeklődők: az irodalmi Nobel-díj friss kitüntetettjével, Krasznahorkai Lászlóval Adan Kovacsics beszélgetett. Ez volt az író egyik első nyilvános fellépése a díj átvétele óta, így az est alkalmat adott arra is, hogy az alkotó reflektáljon három évtizednyi radikális és látnoki életművére.

Forrás: A szerző archívuma

A spanyol kapocs és a szenvedély

Az est felütéseként az író elismeréssel adózott a spanyol kulturális közegnek, különösen egykori kiadójának, akit „megszállott és bátor” emberként jellemzett. Krasznahorkai hangsúlyozta, hogy a spanyol világnyelvbe való bekerülése nem csupán a szerencsének, hanem egy olyan figyelemnek

köszönhető, amely előítéletek nélkül fordult Közép-Európa felé: „Egy olyan irodalomba kerültem, ami nekem nagyon fontos..., és nem minden nagy irodalmi ország olyan fontos a számomra, mint a spanyol.”

Az író jelenleg is Spanyolországban alkot, éppen Cervantes egykori lakhelyével szemben, ami – mint mondta – különös aurát kölcsönöz a munkájának.

Mészöly és Kertész: az atyai figurák

A beszélgetés egyik legmeghittebb része a magyar szellemi elődökhöz fűződő viszonyát érintette. Krasznahorkai két meghatározó alakot emelt ki, akik nélkül – mint sugallta – az ő útja is másként alakult volna. Mészöly Miklóst igazi „atyai figuraként” írta le: egy olyan íróként, akinek nemcsak a sűrű és szigorú szövegei, hanem szinte ijesztő erkölcsi tartása is iránytűként szolgált. Felidézte Mészöly „veszélyes szépségét” és azt a különleges magányt, amelybe az öregkor és a betegség kényszerítette, s amelyben Krasznahorkai az egyik utolsó hűséges látogatója maradt.

Kertész Imrét ezzel szemben egy megfejthetetlen, rejtélyes figuraként jellemezte. Felidézte a kontrasztot a fiú között, akit saját országa 15 évesen meg akart ölni, és a Nobel-díjas író között, aki 2002-ben a svéd király előtt állt. Kertészben azt a különös kettősséget csodálta, ahogy udvarias, polgári maszkja mögé rejtette az emberiség iránti mély megvetését, miközben mégis rajongott az életért.

A hosszú mondat igazsága

Adan Kovacsovics kérdésére a védjegyévé vált hömpölygő mondatokról az író kifejtette: a rövid mondat mesterséges, míg a hosszú mondat az élő beszéd és a valódi szenvedély hordozója. „A hosszú mondat az, amikor valami fontosat akarsz elmondani. [...] Nem lehet kis, apró mondatokba törni azt, ha az ember valamit fontosat akar mondani.”

Krasznahorkai elárulta, hogy a bekezdéseket is azért száműzi, mert a beszédben sem léteznek: az ember sodródik az indulattal, és nem tart mesterséges szünetet, ha lényegeset közöl. Írói módszerét „állandó javítási kísérletként” írta le: minden új könyve az előző hibáinak helyrehozatala.

Remény: se nem ad, se nem vesz el

A világképét érintő kritikákra reagálva tisztázta: bár könyvei sötétek, soha nem akart hamis illúziókat kelteni. „Én soha nem adtam reményt, viszont soha nem is vettem el.” Ez a kimért egyensúly adja műveinek feszültségét, ahol a humor az egyetlen fegyver: „Tele van a művem humorral, mert mi a fenét csinálhatna mást az ember?”

Az egyetemesség

Zárásként az író hangsúlyozta, hogy bár történetei gyakran a magyar ugaron indulnak, világképe nem provinciális. Szerinte az az „alsó, mélyebb tartomány”, amit ábrázol, bárhol jelen van, ahol emberek élnek. „Mélyben van Sátántangó itt is. [...] Ez a világ el van rontva. De ez nem Magyarországról szól, hanem a világról.”

Krasznahorkai László barcelonai fellépése – immár a világ legfontosabb irodalmi elismerésével a birtokában – megerősítette: mondandója az emberi kiszolgáltatottságról és a szentség kereséséről minden kultúrában közös és érvényes.